

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد فلسفه

گروه علوم انسانی

مصوب سیصد و پنجاه و چهارمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ: ۱۳۷۶/۱۱/۱۹

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه

کمیته تخصصی :

گرایش :

کد رشته :

گروه: گروه علوم انسانی

رشته: فلسفه

دوره: کارشناسی ارشد

شورای عالی برنامه ریزی در سیصد و پنجاه و چهارمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۹ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد فلسفه که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تایید این گروه رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می شوند.
ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین، تأسیس می شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می باشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) از تاریخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۹ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه مؤسسات آموزشی در زمینه دوره کارشناسی ارشد فلسفه در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می شوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد فلسفه در سه فصل برای اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می شود.

رأی صادره سیصد و پنجاه و چهارمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۹
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه

(۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه که از طرف
گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب
رسید.

(۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رأی صادره سیصد و پنجاه و چهارمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۹ در مورد
برنامه آموزشی کارشناسی ارشد فلسفه صحیح است به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

مورد تایید است.

دکتر علی شریعتمداری
رییس گروه علوم انسانی

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

"بسمه تعالی"

فصل اول

مشخصات کلی برنامه دوره کارشناسی ارشد فلسفه

مقدمه

فلسفه علم به شرایط امکان وجود چیزها و انجام دادن کارهاست و چون هر جامعه‌ای به آن نیاز دارد، تعلیم فلسفه ضرورت پیدا می‌کند. البته از میان کسانی که مقدمات را فرا می‌گیرند آن‌ان که استعداد بیشتر دارند، باید به تحقیق در مباحث و مسائل مهم فلسفه بپردازند و کسانی در میان آن‌ان صاحب تفکر شوند و ما را به موقع و مقام و امکاناتی که لازم است متذکر سازند.

هدف

- ۱- رفع نیاز وزارت آموزش و پرورش برای تربیت دبیران متخصص جهت تدریس درس - فلسفه و منطق در دبیرستان ها.
  - ۲- رفع نیاز دانشگاهها برای تدریس در رشته فلسفه یا تدریس درس های پایه در رشته های دیگری که نسبت و ارتباط با فلسفه دارند و این مقصود به وسیله تعلیم و تربیت برگزیده ها فارغ التحصیلان دوره کارشناسی در مقاطع بعد کارشناسی ارشد و دکتری (امکان پذیر است).
  - ۳- تربیت محققان و مولفان و مترجمان آثار فلسفی
- چنان که اشاره شد برآورده شدن این نیازها و رسیدن به مقاصد مذکور مخصوصاً "تربیت محققان موکول به آن است که از میان فارغ التحصیلان دوره کارشناسی عده ای برگزیده شوند و در دوره های کارشناسی ارشد و دکتری معلومات لازم را کسب کنند و آماده تدریس و تحقیق گردند

تعداد واحدها و شکل نظام

برنامه دوره کارشناسی ارشد فلسفه در کمیته برنامه ریزی فلسفه مورد بحث و بررسی و تصویب قرار گرفت و عناوین دروس در گروه برنامه ریزی علوم انسانی به طور کلی به تصویب رسید و اینکه برنامه دوره کارشناسی ارشد فلسفه با ذکر رئوس مطالب دروس شامل ۲۸ واحد درسی

(۱۴ درس دو واحدی)

۴ واحد پایان نامه می باشد

۱- دروس اجباری	۲۰ واحد
۲- دروس اختیاری	۸ واحد
۳- پایان نامه	۴ واحد
جمع	۳۲ واحد

مواد امتحانی و ضرایب

- ۱- فلسفه غربی
  - ۲- فلسفه اسلامی
  - ۳- ترجمه متن فلسفه غربی به زبان خارجی
  - ۴- ترجمه متن فلسفه به زبان عربی
- شایان ذکر است که هر یک از مواد امتحان ورودی ضریب یکسان دارد .

الف - فلسفه اسلامی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		مشتما زما شمار
			نظری	عملی	
۰۱	فلسفه مشاء	۲	۳۴	۳۴	
۰۲	حکمت اشراق	۲	۳۴	۳۴	
۰۳	حکمت متعالیه (ملاصدرا)	۲	۳۴	۳۴	
		۶			

ب - فلسفه غربی

کد درس	نام درس	تعداد			شماره زمازمه
		واحد	جمع	ساعت	
			نظری	عملی	راشه درس
۰۱	تفسیر متون فلسفی (۱)	۲	۳۴		
۰۲	فلسفه افلاطون	۲	۳۴		
۰۴	فلسفه ارسطو	۲	۳۴		
۰۵	فلسفه دکارت	۲	۳۴		
۰۶	فلسفه کانت	۲	۳۴		
۰۷	فلسفه هگل	۲	۳۴		
۰۸	فلسفه های اگزستانس	۲	۳۴		
					
جمع		۱۲			

ج- دروس اختیاری دوره کارشناسی ارشد فلسفه

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		پیشنیازها
			نظری	عملی	
۱-	فلسفه پیش از افلاطون (دوره‌های پیش از سقراط و سقراطی)	۲	۳۴	۳۴	
۲-	فلسفه افلوپین	۲	۳۴	۳۴	
۳-	فلسفه قرون وسطی	۲	۳۴	۳۴	
۴-	فلسفه اسپینوزا	۲	۳۴	۳۴	
۵-	فلسفه لایب نیتس	۲	۳۴	۳۴	
۶-	فلسفه تجربی انگلستان	۲	۳۴	۳۴	
۷-	فلسفه های تحلیلی و زبانی	۲	۳۴	۳۴	
۸-	فلسفه های حیات (بخصوص برگسون)	۲	۳۴	۳۴	
۹-	تفکر در شرق آسیا (چین و هند)	۲	۳۴	۳۴	
۱۰-	عرفان نظری	۲	۳۴	۳۴	
۱۱-	فلسفه تطبیقی	۲	۳۴	۳۴	
۱۲-	منطق قدیم	۲	۳۴	۳۴	
۱۳-	کلام اسلامی	۲	۳۴	۳۴	
۱۴-	زبان یونانی	۲	۳۴	۳۴	
۱۵-	زبان لاتین	۲	۳۴	۳۴	
۱۶-	فلسفه اخلاق	۲	۳۴	۳۴	
۱۷-	فلسفه تاریخ	۲	۳۴	۳۴	
۱۸-	فلسفه هنر	۲	۳۴	۳۴	
۱۹-	فلسفه سیاست و حقوق	۲	۳۴	۳۴	
۲۰-	فلسفه علم	۲	۳۴	۳۴	
۲۱-	سمینار	۲	۳۴	۳۴	
۲۲-	تفسیر متون فلسفی (۲)	۲	۳۴	۳۴	
۲۳-	متون حکمت اسلامی مشاء و اشراق	۲	۳۴	۳۴	
۲۴-	متون حکمت اسلامی (کلام و عرفان)	۲	۳۴	۳۴	

تعداد واحد	نام درس
۶	الزامی (اسلامی)
۱۴	الزامی (غریبی)
۸	دروس اختیاری
۴	پایان نامه

فصل سوم

سرفصل د روس دوره کارشناسی ارشد فلسفه

فلسفه مشاء

کد درس ۰۱

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هیستد ف : مطالعه عمیق ترو دقیق تر (نسبت به دوره کارشناسی) درباره مهمترین مسائل و مباحث فلسفه مشاء و تحقیقات عمده ای که در عالم اسلامی در مقام^{پس} با فلسفه یونانی مشائیان حاصل شده است (بخصوص در مبحث الهیات)

سرفصل دروس : (۲۴ ساعت)

الهیات بمعنی اعم :

۱- اعراض ذاتیه و غریبه

۲- اثبات ماده و بیان صورت جسمیه و مقارنت ماده با صورت جسمیه و عدم تجرد هیولی از صورت

۳- کیفیات محسوسه از اعراض اند نه جوهر و چیستی، تخلخل و تکاثف

۴- اقسام ظل و احوال آن و طلت احتیاج ممکن بواجب

۵- معانی قوه و قدیم و حادث و حدوث ذاتی

۶- معنی کلی *

۷- معنی تا موناقص و متقدم و مستأخر

الهیات بمعنی اخص :

۱- معنی واجب و ممکن

۲- کمال وحدانیت واجب و مساطلت واجب و اینکه نوع واجب الوجود مقول بر کثیر است
نمیگردد *

۳- واجب الوجود واحد است و بذاته خیر محض و حق است بهمه معانی حق

۴- اثبات واجب الوجود و انتهای مبانی کائنات بسه ظل محرکه

۵- تعقل واجب الوجود اشیا را و صدور اشیا از مدبر اول

۶- مراتب وجود مقول و نفوس سماوی و اثبات ظل مفارق

دنباله فلسفه معاش

۷- نهایت و دخول هر در قضاة الهی

۸- مبدء و معاد

۹- اثبات نبوت

حکمت اشراق (سهروردی)

کد درس ۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

هدف: آگاهی

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

انوار الهیه:

- ۱- نورالانوار مبادی و مراتب وجود و اینکه نورالانوار محتاج به تعریف نیست.
- ۲- نور و ظلمت و افتقار جسم در وجود به نور مجرد.
- ۳- انوار و اقسام آن و اختلاف انوار مجرد و نورالانوار.

مراتب وجود:

- ۱- قاعده الواحد.
- ۲- نخستین صادر از نورالانوار نوری است مجرد و واحد.

احکام برازخ

- ۱- حرکات افلاک ارادی است و کیفیت صد و رکرت از نورالانوار.
- ۲- اشراق نور مجرد به انفساد شی‌ای از او نیست.
- ۳- مشاهده

- ۴- کیفیت صد و رکرت از واحد (حد) و امکان قاعده اشرف و جواز صد و سیصد و سیصد از مرکب.
- ۵- اقسام ارباب انواع

۶- بیان حد متناهی آثار مقول و متناهی آثار نفوس

۷- قوا مرکبیه طولیه و عرضیه

۸- ماهیت مجعول است نه وجود آن

۹- حواس: ظاهری و باطنی

۱۰- معاد و نبوات و خوابها

حکمت متعالیه (ملاصدرا)

کد درس ۰۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت وسیع و عمیق (نسبت به دوره کارشناسی از حکمت متعالی صدرالدین شیرازی فیلسوف بزرگ اسلامی •

سرفصل دروس : (۲۴ ساعت)

۱- اشتراك معلوی وجود

۲- تشكيك در وجود

۳- وجود رابط و مستقل

۴- وجود ذهنی و خارجی

۵- علت و معلول

۶- اعتبارات ماهیت

۷- جوهر و عرض

۸- حرکت جوهری

۹- ماده و صورت

۱۰- جسم طبیعی و جسم تعلیمی

۱۱- اقسام قاعل

۱۲- عاقل و معقول

۱۳- مسأله علم

تفسیر متون فلسفی (۱) و (۲)

تعداد واحد : هر يك ۲ واحد جمعاً ۴ واحد

کد درس ۱ و ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : قرائت و تفسیر متون معتبر فلسفی (از فلاسفه بزرگ) به زبان اروپایی شامل

دو درس ۲ و واحدی (۱) و (۲)

سرفصل دروس : (۶۵ ساعت)

در هر يك از این دو درس (هر يك به ارزش ۲ واحد) استاد از معتبرترین متون

فلسفی انتخابی کند (متون فلاسفه بزرگ اولویت دارد)

فلسفه افلاطون

کد درس ۰۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی وسیع با فلسفه افلاطون

نخستین فیلسوف بزرگی که در این دوره تحصیلی با تحقیق

و پژوهش مورد مطالعه قرار می‌گیرد *

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- تفکر فلسفی افلاطون بر حسب آثار وی

۲- بنای مابعدالطبیعه بر شناخت شناسی و اخلاق

۳- ایدئالیسم افلاطون و ارتباط آن با نظریه معرفت

۴- ریاضیات و دیالکتیک

۵- نظریه مثل و نقد و بررسی آن

۶- مسأله جهان شناسی (رساله تیمائوس)

۷- علم النفس و جاودانگی نفس

۸- فلسفه سیاسی و دولت شهر

۹- تهیه یک مقاله تحقیقی و گزارش آن در کلاس

فلسفه ارسطو

کد درس ۰۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی وسیع و عمیق با فلسفه ارسطو (دوین فیلسوف بزرگ مورد مطالعه و تحقیق در این دوره)

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- منطق ارسطویی (جدل ، قیاس ، برهان)

۲- مابعدالطبیعه : بحث درباره وجود و جوهر، انتقاد نظریه مثل ، ماده و صورت،

قوه و فعل، الهیات به معنی اخص

فساد

۳- طبیعیات : علم طبیعت ، چهارطرت ، حرکت ، زمان ، مکان ، نامتناهی ، کون و

۴- هنال تحت القمر و عالم سماوی

۵- علم النفس

۶- علم اخلاق

۷- سیاست

۸- تهیه یک مقاله تحقیقی و گزارش آن در کلاس

فلسفه دکارت

کد درس ۰۵

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف: مطالعه دقیق فلسفه دکارت (چهارمین فیلسوف بزرگ مورد مطالعه در دوره کارشناسی ارشد)

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

مقدمه - عصر دکارت، تزلزل بنیان فلسفه مدرسی، رواج شك، اشاره به شك مونتسکیو، روش دکارت، جایگاه دکارت

۱- شك در همه چیز، " من اندیشم پس هستم" نخستین گام برای خروج از شك، نقد و بررسی

۲- اثبات نفس - ماهیت نفس - ماهیت جسم، تمایز نفس و بدن نقد و بررسی

۳- شناخت، وضوح و تمایز معیار صحت شناخت، فریبکار نبودن خداوند ضامن صحت شناخت، نقد و بررسی

۴- اثبات وجود خداوند، برهان مفهوم ذات کامل، برهان وجودی، نقد و بررسی

۵- خطای شناخت، علت وقوع خطا در شناخت

۶- اثبات اشیا مادی و عالم خارج، نقد و بررسی

۷- طبیعیات - فیزیک، تصویر کلی از مجموعه جهان نقد و بررسی منابع عمده

۱- تأملات در فلسفه اولی ترجمه احمد احمدی

۲- مجموعه آثار دکارت به زبان انگلیسی ترجمه

۳- نقد تفکر فلسفی تألیف ژیلسون - ترجمه احمد احمدی

۴- سیر حکمت در اروپا جلد اول

۵- تاریخ فلسفه کاپلستون به زبان انگلیسی - جلد چهارم

۶- مجموعه مقالات انتقادی به زبان انگلیسی ویراسته

فلسفه کانت

کد درس ۰۶

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پهنیاز :

هدف : فلسفه ساخت فلسفه کانت، از بزرگترین فیلسوفان عصر جدید

سرفصل دروس : (۳۴ ساعه)

عصر کانت و جایگاه فلسفی وی - فلسفه مورد نظر کانت

منشاء معرفت - انواع قضیه ، ساختار ذهن

حماسیت استعلائی ، دلائل ذهنی بودن زمان و مکان

منطق صوری و منطق استعلائی ، منطق استعلائی شامل تحلیل استعلائی وجدل

استعلائی

فاهمه استعلائی : مقولات دوازده گانه ، نقد و بررسی

منشاء مقولات - شمایسم یا پیوند مفاهیم فاهمه با خارج ، نقد و بررسی

معنای ایدئالیسم ، نفی ایدئالیسم متعارف

بود و نبود اشیا

جدلی استعلائی : نقل محض جایگاه بروز جدل استعلائی

روانشناسی نظری و پراهمین آن

جهان‌شناسی ، تعارضهای چهارگانه

خلناشناسی و پراهمین آن ، نقد و بررسی

* * *

نقد عقل عملی - تکلیف راهگشای اثبات وجود اختیار و نفس و خداوند

معنای تکلیف - غایب تکلیف

امر تعلیمی و تنجیزی - قانون عام رفتار - استقلال اراده - اختیار شرط ضروری تکلیف

وجود نفس جاویدان ، زمینه وصول فضیلت به سعادت

وجود خداوند ، یعنی کسی که تناسب و توازن میان فضیلت و سعادت برقرار می‌کند
و فضیلت را به سعادت می‌رساند .

منابع : نقد عقل نظری	به زبانهای خارجی
رساله تمهیدات	به زبانهای خارجی
نقد عقل عملی	به زبانهای خارجی
کانت کاپلستون	ترجمه بزرگمهر
سهر حکمت در اروپا	

فلسفه هگل

کد درس ۰۷

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت فلسفه هگل ، از فلاسفه بزرگ عصر جدید

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

— حیات و آثار هگل

— ریشه های علمی و فلسفی و کلامی تفکر هگل — تاثیر کانت و غیختیه و هلینگ بر تفکر هگل

— فلسفه هگل بر اساس پدیدارشناسی روح — (پیدایش و تحول تقابلی شعور از مرحله تعیین حسی تا یقین عقلی و روح مطلق)

— منطق هگل بحث جوهر و ذات و صورت معقول — قضایا (کیفیت کمیت — اندازه) بحث قیاس و استدلال

— وجوه تشابه و تفارق منطق جدلی هگل با منطق صوری ارسطو و منطق استعمالی کانت

— بررسی اجمالی افکار هگل درباره تاریخ و حقوق و هنر

فلسفه های اگزیستانس

کد درس ۰۸

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت بافلسفه های مختلف اگزیستانسیالیسم

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- ۱- زمینه طرح فلسفه های اگزیستانس (اجمالی از پدیدارشناسی و فلسفه های حیات و پراگماتیسم) با توجه به مبادی آن نزد دکارت و کانت و هگل
- ۲- کنیگزگارد و طرح اگزیستانس (ساحات وجود آدمی - اخلاق - مسیحیت - عشق)
- ۳- بیان معنی لفظ اگزیستانس در فلسفه های کنیگزگارد و یاسپرس و هیدگروسارتر
- ۴- کارل یاسپرس (روانشناسی جهان بینی ها - حیثیت احاطی)
- ۵- گابریل مارسل (تفسیر اواز کوزنتو - نظریه او درباره امید)
- ۶- مارتین هیدگر (وجود - حقیقت - فتوح برای راز - وارستگی - آینده)
- ۷- ژان پل سارتر (آزادی - اکتاز - اگزیستانس)
- ۸- وجوه اختلاف در فلسفه های اگزیستانس

فلسفه پیش از افلاطون

کد درس ۱

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

هدف : مطالعه و بررسی نخستین دوره تاریخ فلسفه و تحقیق درباره مسائل عمده آن

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

- ۱- دوره پیش از سقراط یا دوره جهان شناسی : مفهوم وجود ، مفهوم میثورت ، مفهوم شناخت ، : فلاسفه ایونی - فیثاغورثیان - هراکلیتمس ، پارمنیدس و زنون ، امپدوکلس ، آناکساگوراس ، اتیان
- ۲- دوره سقراطی یا دوره انسان شناسی : فرهنگ انسانی ، مسأله اخلاقی : سوفسطائیان و سقراط
- ۳- تهیه یک مقاله تحقیقی و گزارش آن در کلاس

فلسفه افلوپین

کد درس ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت فلسفه افلوپین (سومین فیلسوف بزرگ دوران باستان)

مرفصل دروس (۳۴ ساعت)

۱- فلسفه نوافلاطونی و تاثیر و نفوذ ادیان شرقی

۲- اکانیم سه گانه : واحد مطلق ، عالم عقلانی ، نفس کلی ، نفس فردی ، هیوط

نفس ، بالایش و بازگشت نفس

۳- روح و ماده

۴- عالم جسمانی

۵- تهیه یک مقاله تحقیقی و گزارش آن در کلاس

فلسفه قرون وسطی

کد درس ۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه و بررسی مهمترین جریانها و مسائل فلسفی در قرون وسطی

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

— تاریخ پیدایش مسیحیت — افکار اولین آباء مسیحی — ملامت کلام مسیحی و فلسفیه یونانی

— اگرستینوس — ایمان و عقل — مساله شناخت (شک و یقین) — مساله جهان — اخلاق و سیاست

— بوئتیوس — مترجم قسمتی از منطق ارسطو — اولین نویسندگان دائرة المعارف در جهان غرب

— تجدید حیات فرهنگی (رنسانس) در قرن هشتم میلادی در صربکارولین — الکوهین ( ) و حوزه های علمی — فنون سه گانه ( )

یعنی صرف وجود و جدل و خطبه — و فنون چهارگانه ( )
یعنی حساب و هندسه و هیئت و موسیقی

— رابطه دین و فلسفه و عرفان در پیش زمان اسکات اریئن مترجم دیونسیوس اریوپاغی
کلام اثباتی و سلبی *

— مساله کلیات (اصالت واقع و اصالت تسمیه) — آنسلم — روسیلینوس — گیوم دو شامبر
— اثبات وجود خداوند از نظر گاه آنسلم

— پیرآبلار و تحول منطق

— آشتانی غربیان با فلسفه اسلامی — ابن سینا و ابن رشد لاتینی

— حوزه های علمی پاریس و اکسفورد *

— نحوه انتشار فلسفه مشائی و افکار آلبرت کبیر — طمائوس اکوئینی
— پیروان فلسفه ابن رشد — حوزه پادو
— آشنائی با افکار رچرس بیکن — دون اسکاتس — ویلیام آگامی
— شرایط تاریخی و سیاسی و عملی و صنعتی در آغاز عصر تجدید حیات فرهنگی غرب
(رنسانس) در نیمه دوم قرن پانزدهم میلادی
— فلسفه ایتالیائی در عصر تجدید حیات فرهنگی — آشنائی اجمالی با افکار کامپانلا
برونو — پاپائازی و غیره . . .

فلسفه اسپینوزا

کد درس ۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت فلسفه اسپینوزا از فلاسفه بزرگ عصر جدید

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

رشته فلسفه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران ۲ واحد

- ۱- روش هندسی
- ۲- مباحث مربوط به جوهر، صفات و حالات
- ۳- ادله اثبات وجود خدا
- ۴- ماهیت خدا
- ۵- نحوه عینیت خدا
- ۶- ضرورت افعال خدا
- ۷- صفات ثبوتی و سلبی
- ۸- عنایت الهی
- ۹- قضای الهی
- ۱۰- مباحث مربوط به طبیعت خلاق و فعال و طبیعت مخلوق
- ۱۱- مباحث مربوط به انسان
- ۱۲- عقل و ایمان
- ۱۳- اخلاق و سیاست
- ۱۴- علم و اقسام آن
- ۱۵- رابطه دوستی و صدق از متون ذیل تدریس شود :

نوشتن رساله و انجام کارهای پژوهشی برای دانشجویان بحسب ذوق و استعداد
ضروری است .

فلسفه لایب نیتس

کد درس ۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز:

هدف: شناخت فلسفه لایب نیتس از فلسفه بزرگ عصر جدید

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- مقدمه تاریخی - روح حاکم بر تفکر قرن هفدهم میلادی
- حیات و آثار لایب نیتس - منابع فکری فیلسوف - میزان تاثیر فلسفه دکارتی در تفکر لایب نیتس - منطق ارسطو و روش خاص لایب نیتس
- بینش علمی لایب نیتس - واکنش - تالیف اوپا پیروان نیوتن (بحث با کلارک)
- فلسفه لایب نیتس - مسأله شناخت (منشاء تصورات و اصول عقلانی)
- مسأله وجود - مسأله جوهر (موند) - مسأله حرکت
- خدا و الهیات به معنای اخص - دلائل اثبات وجود خداوند
- اخلاق و مسأله جبر و اختیار

فلسفه تجربی انگلستان (بخصوص هیوم)

کد درس ۶

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناسائی دقیق فلاسفه تجربی که موثرتر از دیگران بوده است •

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

- ۱- زمینه های فکری و اجتماعی مذهب تجربی
- ۲- جان لاک و رد تصورات فطری - کیفیات اولی و ثانوی - واقعیت خارجی
- ۳- نظام فلسفی جرج بارکلی - رد ماتریالیسم
- ۴- دیوید هیوم و نظریه شناسائی - تأثرات و تصورات - تحلیل هیوم از طبیعت - انکار طبیعت - ارتباط نظریه هیوم با علم روان شناسی - شکاکیت هیوم

فلسفه های تحلیلی و زبانی

تعداد واحد : ۲

کد درس ۷

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت نظریه های جدیدی که در عصر حاضر به نام فلسفه های تحلیلی و زبانی مورد توجه است .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- معنی و مفهوم فلسفه تحلیلی و سهم آن در حل مسائل فلسفی

۲- سه جنبش موثر فلسفی

الف : اتمیسم منطقی : راسل و ویتگنشتاین متقدم

منطق جدید ، منطق سمبولیک

ب : مذهب تحصیلی منطقی : شلیک ، کارنپ ، ایر

اصل تحقیق و نقد و بررسی آن

ج : فلسفه زبان مادی : ویتگنشتاین متأخر و رابیل

۳- تهیه یک مقاله تحقیقی و گزارش آن در کلاس

فلسفه های حیات (برگسون)

کد درس ۸

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز :

هدف : مطالعه و بررسی عمیق مهمترین جلوه های فلسفه های حیات در دوره جدید و معاصر .

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

- ۱- زمینه طرح فلسفه های حیات (ارتباط آن با دوره جدید - اجمالی از دکارت ، گانت - هگل)
- ۲- برگسون (ارتباط آن با فلسفه تحلیلی و فلسفه اصالت تصور - زبان کمی و زمان کیفی (دهر) - شهود - حیات و حرکت جوهری و ذاتی)
- ۳- مکتب اصالت معلحت عملی (پراگماتیسم) ویلیام جیمز - چارلز پیرسن - جان دیوئی
- ۴- دیلتای (هرمنوتیک - نظریه جهان بینی - زمان - تاریخ و شورون آن)
- ۵- نیچه و فلاسفه حیات در آلمان (اراده معطوف به قدرت - بازگشت جاویدان همان - ابرمرد - ارزش های اخلاقی)

تفکر در شرق آسیا (چین و هند)

کد درس ۹

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : مطالعه فلسفه های چین و هند

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

رئوس مطالب این درس به نظر استاد مربوطه خواهد بود .

(دروس اختیاری وقتی در برنامه گذاشته می شود که استاد متخصص آن در دسترس

باشد)

عرفان نظری

کد درس ۱۰

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت نسبتاً دقیق و عمیق از منابع عرفان ، تفکر عرفانی ، روش عرفا
و مباحث اصلی عرفان از لحاظ نظری .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- تعینات کلی وجود

۲- حضرات خمس

۳- اعیان ثابته

۴- اسما و صفات حق

۵- عالم مثال

۶- غیب امکانی و محاسب محالی

۷- ظهور وجود

۸- جامعیت انسان کامل

۹- عالم کبیر و عالم صغیر

۱۰- تجلیات و شئون حق

۱۱- وجود منبسط یا نفس الرحمن

۱۲- دوام ذکر

۱۳- مقام تسلیم و مقام رضا

۱۴- نفی خواطر

۱۵- شهود و مکاشفات

فلسفه تطبیقی

کد درس ۱۱

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مقایسه و تطبیق مهمترین مباحث و مسائل فلسفی در فلسفه های غربی و اسلامی و ارائه مواردی که در فلسفه اسلامی مشکلات فلسفی گشوده و حل شده است.

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

— زمینه طرح فلسفه تطبیقی

— تطبیق معنای فلسفه نزد فلاسفه دوره اسلامی و غرب

— تطبیق منطق قدیم با منطق جدید (مبحث قضایا ، قیاس ، تصورات ، برهان)

— مفهوم مابعدالطبیعه و مقایسه آن با مابعدالطبیعه در نظم فلاسفه غرب

— تطبیق مساله کلیات در نظر فلاسفه اسلامی با فلاسفه غربی

— وجوه اشتراک و افتراق فلسفه قدیم با فلسفه جدید

— تطبیق مساله وجود در نظر فلاسفه اسلامی با نظر فلاسفه غرب

— تطبیق مساله جوهر در فلسفه اسلامی با فلسفه غرب

— اقسام جوهر و مقایسه آن در فلسفه های اسلامی غرب

— ارتباط مساله وجود و جوهر در فلسفه غرب و فلسفه اسلامی

— تطبیق مبحث طهیت در فلسفه اسلامی با فلسفه غرب

— جوهر مادی در فلسفه و مقایسه آن با آراء فلاسفه غرب

— مبحث نفس در نظر فلاسفه اسلامی و غرب

— امور عامه (وحدت — کثرت — وجود — ماهیت) و مقایسه آن در نظر فلاسفه اسلامی

و فلاسفه غرب

— خداشناسی تطبیقی (الهیات بمعنی الاخص)

— تطبیق حکمت عملی در نظر فلاسفه اسلام با نظر فلاسفه غرب

منطق قدیم

کد درس ۱۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : مطالعه تحقیقی درباره باره ای از مسائل وموضوعات اساسی منطق قدیم

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- مدخل (آیا منطق علم است ، نظر منطقی در الفاظ دلالت)

۲- تصورات ومعرفات

۳- مقولات

۴- قضایا

۵- تقابل ومداخل

۶- عکس

۷- نقیض

۸- قیاس واقسام آن

۹- استقراء وتمثیل

۱۰- برهان وحد

۱۱- صناعات خمس

ازمتون ذیل یا مشابه آنها تدریس شود :

۱- البصائر لنصریه تالیف عمرین سهلان ساوی

۲- جوهر لنضید فی شرح منطق النجرید تالیف

علامه حلّی

نوشتن رساله وانجام کارهای پژوهشی برای دانشجویان بحسب ذوق واستعدادشان

ضروری است .

کلام اسلامی

کد درس ۱۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : مطالعه دقیقتر (نسبت به دوره کارشناسی) بعضی از مسائل مهم کلامی

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

۱- مباحث مربوط به وجود و عدم ماهیت و لواحق آن ، علت و معلول ، جواهر و اعراض و جواهر مجرد.

۲- مباحث مربوط به اثبات صانع تعالی و صفات و افعال او ، نبوت ، اهل بیت و معاد و ایمان و کفر

از متون ذیل : کشف المراد علامه حلی یا نقد المحصل خواجه نصیرالدین طوسی و یا مشابه آنها تدوین شد .

نوشتن رساله و انجام کارهای پژوهشی برای دانشجویان بحسب ذوق و استعدادشان ضروری است .

زبان یونانی

کد درس ۱۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : آشنائی با زبان یونانی (بخصوص خواندن و فهمیدن اصطلاحات - فلسفی) برای تحقیق در فلسفه یونانی

سرفصل دروس (۲۴ ساعت)

زبان لاتین

کد درس ۱۵

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : : اختیاری

هدف : از آنجاکه بسیاری از متون فلسفی بخصوص متون فلسفی قرون وسطی به زبان لاتین است آشنایی با این زبان و درک و فهم اصطلاحات لاتینی مطلوب و گاهی لازم است

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

فلسفه اخلاق

کد درس ۱۶

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف: مطالعه و تحقیق در نظریات مهمی که در فلسفه اخلاق (غربی و اسلامی) درباره سرچشمه و منشأ اخلاق اظهار شده است.

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

فلسفه تاریخ

کد درس ۱۷

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : نقد و بررسی نظریات مهمی که در چگونگی پیدایی حوادث و وقایع تاریخی
اظهار شده و مقایسه عقاید آرائی که در مغرب زمین و در عالم اسلامی ارائه
شده است.

سرفصل دروس (۳۴ ساعت)

فلسفه هنر

کد درس ۱۸

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : تحقیق درباره نظریات عمده ای که در مساله زیبایی و رابطه آن بالذات
اظهار شده و بررسی هنر و انواع آن از لحاظ علم الجمال

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

فلسفه سیاست و حقوق

کد درس ۱۹

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : مطالعه و تحقیق در انواع حکومت و نقد و بررسی آنها و مبانی حقوق

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

فلسفه علم

کد درس ۲۰

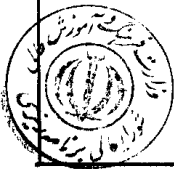
تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (اختیاری)

هدف : مطالعه و تحقیق عمیق تر (نسبت به دوره کارشناسی) در فلسفه علوم و روش تحقیق مسائل در علوم گوناگون و ارزشیابی علوم از نظر فلسفی

سرفصل دروس (۲۴ ساعت)

متون حکمت اسلامی (۱) (مشاء و اشراق)

کد درس : ۲۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : قرائت و تفسیر متون معتبر حکمت اسلامی

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- ۱- بطل سوم و چهارم و پنجم و ششم و نهم کتاب شرح اشارات و تنبیهاات شیخ الرئیس ابوطی سینا
- ۲- فصل اول و دوم از مقاله سوم از کتاب دوم التحصیل تألیف بهمنیار ابن مرزبان
- ۳- فصل اول از مقاله چهارم کتاب التحصیل
- ۴- مقاله اولی از بخش الهیات کتاب النجاه ابن سینا
- ۵- مشر اول تا چهارم کتاب المغا عرصد رالتالیهین شیرازی
- ۶- قول دهم دوازدهم ، سیزدهم و چهاردهم از کتاب زاد المسافرین حکیم ناصر خسرو
- ۷- مبحث حدوث دهری کتاب کیمیات میرداماد

متون حکمت اسلامی (۲) (کلام و عرفان)

کد درس ۲۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز:

هدف : قرائت متون معتبر کلام و عرفان اسلامی و تفسیر آنها

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

مطابق نظراستاد مربوط (پس از تصویب در کمیته برنامه ریزی فلسفه یا گروه آموزشی فلسفه)

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگستان آموزش عالی

بررسی

تاریخ: ۱۳۷۳/۱۱/۲۳

شماره: ۲۳/۲۶۴۹

پیوست:

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

- ۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
- ۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)
- ۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
- ۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).
- ۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
- ۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد میتواند اختصاص به رساله داشته باشد.

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد بر عهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برهان اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد عرفانهاشمی کلیپارگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۳۱۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کارشناسی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانش‌جویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی دو، سه یا چهار واحد از سقف واحد در هر واحد درسی خارج شوند؛
 ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
- ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
- ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
- ب: در سبب‌های جدید با تمداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان درس‌ها را قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
- ج: گذراندن درس‌های اضافی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
- د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی و کارشناسی ناپدید شده و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۴/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر در جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کارشناسی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری اصلاح نماید.

سید محمد کاظم نائینی

رئیس هیأت عالی برنامه ریزی

۲۴۲